

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 4

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» **Категорії «Б»**, наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №12 від 20.12.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Коваленко Юлія – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Завербний Андрій – д.е.н, проф., професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна; *Вдовенко Наталія* – д.е.н., проф., завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна;

Новіченко Людмила – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Живко Зінаїда* – д.е.н, проф., ректор Академії економіки і педагогіки, Чеська Республіка; *Феньвеш Вероніка* – габлітований доктор наук з галузі економіки, проф., Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габлітований доктор наук з галузі економіки, доц., проректор, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Дунай Анна* – доктор філософії з галузі економіки, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, доцент кафедри соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, проф., заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клужький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4. (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Публікація видання здійснюється за сприяння Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

4. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján **„B” kategóriájú folyóiratnak minősül**, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. december 20-i 12. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – **Prof. Dr. Bacsó Róbert**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – **Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – **dr. Makarovics Viktória**, közgazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – **dr. Loszkorih Gabriella**, PhD, tanszékvezető-helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **Prof. Dr. Vnukova Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszék professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Kovalenko Julia** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék vezetője, Állami Adóegyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Bondáruk Tajiszija** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Záverbuij András** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Vdovenko Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; **dr. Novicsenko Ljudmila** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Zsivko Zinaida** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, rektor, Közgazdasági és Pedagógiai Akadémia, Csehország; **Dr. habil. Fenyves Veronika** – PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Controlling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; **Dr. habil. Ing. Machová Renáta** – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; **Prof. Dr. Illés Bálint Csaba** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Dunai Anna** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Dr. Péti Márton** – PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Szász Levente** – PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 4. szám (2023). 694 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" megjelenésében együttműködő partner volt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

*A nyomtatott tömegűjékoztatási eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 4

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The journal is included in Category "B" according to the "List of scientific professional editions of Ukraine, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 12 dated December 20, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andrij Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Zinaida Zhyvko*– Doctor of Economics, Professor, Rector, Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Vice-rector, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* – Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, Department of Geography and Planning, Corvinus University of Budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 4. (2023) 694 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

Publication of the scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" is carried out with the assistance of the Research Institute for National Strategy.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Оцінка перспектив бізнесу в автомобільній промисловості України: національні та регіональні аспекти розвитку галузі	19
Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України: проблематика, рекомендації, перспективи	29
Венгер В., Романовська Н., Шейко О. Кон'юнктурні особливості українського ринку круп	37
Шалаї К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Аналіз економічної просторової структури: фокус на Великобританію	51
Кравченко О., Бадай А. Роль державного регулювання оплати праці	60
Кривенко Н. Оцінка міжнародної економічної інтеграції: методичні підходи з виділенням агропродовольчих ринків	70
Перекуда Ю. Оцінка конкурентоспроможності господарств у виробництві продукції тваринництва через призму показників імпорту та експорту	80
Похиленко Н. Права інтелектуальної власності як стримуючий чинник інноваційної активності в сільському господарстві	92
Пушкар Т., Славута О. Сприйняття процесів цифровізації мешканцями як основа впровадження програм збалансованого розвитку міст	107
Самусевич Я., Теницька І., Рудиченко А. Оцінювання впливу екологічного контролю на забезпечення раціонального природокористування в Україні	118
Сидоренко Є. Проблеми цифрової трансформації територіальних громад та шляхи їх вирішення	134
Харченко Н. Деякі аспекти соціально-економічних детермінант здоров'я	144
Усата Н. Концептуальні основи циркулярної економіки в сільському господарстві	153
Шапуров О. Промислові інновації: інтернет речей, блокчейн, цифровий двійник	164
Шуба М., Шуба О. Світовий ринок легкових автомобілів: особливості та тенденції розвитку	178

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Журавльова І. Фінансовий менеджмент в сучасному вимірі	188
Балінтова М. Вивчення зв'язку між зеленим банківським маркетингом і лояльністю до банку на прикладі словацьких клієнтів	205
Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект	216
Поті Б., Сока К., Потокі Л. Застосовність моделей прогнозування банкрутства в секторі роздрібно-ї продовольчої продукції західної Угорщини	227
Даудова Г., Грінько А. Еволюція процесів цифровізації в діяльності фінансових органів місцевого самоврядування в Україні	240
Жиглей І., Лайчук С., Поліщук І. Бібліографічний аналіз публікацій щодо соціального інвестування за даними платформи Web of Science	253
Заїчко І. Особливості та основні напрями грошово-кредитної політики України в умовах воєнного стану	264
Орехова К., Головка О. Вибір організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки газорозподільних підприємств	277
Татаринцева Ю., Юр'єва І., Назарова Т. Вплив розвитку соціальної відповідальності та сталого цифрового маркетингу на фінансову складову бізнес-процесів в умовах цифрової економіки	293
Шишкіна О. Вплив фінтех інновацій на глобальні валютні ринки	307
Ярошевич Н. Рівень фінансової децентралізації місцевих бюджетів в Україні	321

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Варцаба В., Макарович В., Лоскоріх Г. Аналіз проблематики обліку інноваційного капіталу в Україні	334
Ганусич В., Йолтуховська О., Шеверя Я. Концепція створення вартості в інтегрованій звітності	346
Грицай О., Лішнянська І. Облікове забезпечення визначення собівартості надани медичних послуг	358
Дубинська О. Теоретичні й практичні аспекти аудиту фінансової звітності як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану	374
Єршова Н. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу	385
Кошіль А., Мельянова Л. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності	397
Макаренко І., Рудиченко А. Цифрова відповідальність компаній: економічна сутність поняття та концептуальні підходи	409
Мартін К., Сіладі Н. Важливість цінності бренду з позиції активів компанії	421
Мірошниченко О., Щигорєва В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі	435
Микієвич О., Тивончук О. Виклики та перспективи переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та світі	448
Москаль Н. Перспективи застосування технології блокчейну в аудиторській діяльності	458
Московчук А., Дорош В. Детермінанти формування фінансових результатів: ретроспективний та перспективний аналіз	468
Нашкерська Г. Обмеження визнання інформації активом в бухгалтерському обліку	479
Онищенко В., Кононенко Д., Чупін М. Інструменти стратегічного аналізу в управлінні підприємством: огляд, класифікація, критерії вибору	493
Писаренко Т. Організація управлінського обліку грошових коштів від операційної діяльності	507
Портоварас Т. Види сучасного економічного аналізу та їх характеристика	516
Скаска О., Дмишко Я. Проведення зовнішньої оцінки ефективності та якості роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку	529
Сарахман О., Шурпенкова Р., Калайтан Т. Сучасні реалії незалежного аудиту фінансової звітності банків	540
Цятковська О. Методологічні основи побудови обліку нефінансових активів державних установ	552
Шишкова Н. Автоматизація обліку запасів: інноваційні технології, оцінка ефективності	563

РОЗДІЛ 4. МЕНЕДЖМЕНТ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Тан Ч.Ч. Бібліометричний картографічний аналіз компетенцій, адаптованих до промисловості 4.0 та 5.0 на основі літератури про великі дані: наслідки для кар'єрної орієнтації	578
Альхмад Г. Фактори, що впливають на жіноче підприємництво в країнах, що розвиваються. Наскільки ми далекі від підтримки жіночого підприємництва?	591
Васильчак С., Штерма Т. Трудовий потенціал як об'єкт менеджменту	605
Вороніна В., Захарова Л. Стратегічне управління роботою команд в умовах сучасного наукового, інноваційного та бізнес-середовища	613
Антал К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Проблеми та досвід працевлаштування за кордоном у відображенні емпіричного дослідження	623
Немчук П. Особливості управління розвитком корпоративних аграрних формувань	633
Прокопов Д. Біоенергетика у сталому розвитку сільського господарства: проблеми та перспективи розвитку галузі	643
Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю	653
Барабшє Карпаті Д., Оросне Ілчїк Б. Визначення особистого хисту до підприємництва у здобувачів вищої освіти	666

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ на монографію Бачо Р., Пойда-Носик Н. «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
РЕЦЕНЗІЯ на монографію Лоскорїх Л., Перчі О. «Обліково-аналітичне забезпечення діяльності ІТ-підприємств в Україні»	684
Загальні вимоги до оформлення рукописів	686

TARTALOM

1.FEJEZET.

NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Üzleti kilátások értékelése Ukrajna autóiiparában: nemzeti és regionális vonatkozások	19
Atamász A. Ukrajna régióinak befektetési vonzata: problémák, ajánlások, jövőbeni kilátások	29
Venger V., Romanovszka N., Sejkó O. Az ukrán gabonapiac konjunkturális jellemzői	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Gazdasági térszerkezet-elemzés: fókuszban Nagy-britannia	51
Krávcsenko O., Badaj A. A munkabér állami szabályozásának szerepe	60
Krivenkó N. Nemzetközi gazdasági integráció értékelése: módszertani megközelítések az agrár-élelmiszer piacok kiválasztásakor	70
Pereguda Gy. A gazdaságok versenyképességének mérése az állati eredetű termékek előállításában az import és export mutatók segítségével	80
Pohilenkó N. A szellemi tulajdonjogok, mint a mezőgazdasági innovációs tevékenység visszatartó tényezője	92
Puskár T., Szlavuta O. A digitalizációs folyamatok lakossági elfogadása a kiegyensúlyozott városfejlesztési programok megvalósítása érdekében	107
Szamuszevics J., Tenyicka I., Rudicsenkó A. A környezeti ellenőrzés hatásának mérése Ukrajnában a racionális természetgazdálkodás érdekében	118
Szidorenkó J. A kistérségek digitális átalakulásának problémái és megoldási lehetőségei	134
Harcsenkó N. Az egészséget meghatározó társadalmi-gazdasági tényezők néhány vonatkozása	144
Uszáta N. A körforgásos gazdaság fogalmi alapjai a mezőgazdaságban	153
Sapurov A. Ipari innovációk: tárgyak internete, blokklánc, digitális hasonmás	164
Suba M., Suba O. Személygépkocsik világpiaça: jellemzői és fejlődési trendjei	178

2. FEJEZET. PÉNZ- ÉS BANKÜGY

Zsuravlyova I. Pénzügyi menedzsment a jelenkori dimenzióban	188
Bálintová M. A zöld bankmarketing és a bankhűség kapcsolatának vizsgálata Szlovák ügyfelek esetében	205
Bohrinceva L., Bondaruk O., Klyucska O. A biztosítási piac pénzügyi biztonsága: elméleti megközelítés	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Csődelőrejelző modellek alkalmazhatósága a nyugat-magyarországi élelmiszer-kiskereskedelmi szektorban	227
Daudova G., Hrinýkó A. A digitalizációs folyamatok evolúciója az ukrajnai helyi önkormányzatok pénzügyi szerveinek tevékenységében	240
Zsiblej I., Lajcsuk S., Poliscsuk I. Társadalmi befektetésekkel foglalkozó publikációk bibliográfiai elemzése a Web of Science platform adatai alapján	253
Zajicskó I. Ukrajna monetáris és hitelpolitikájának sajátosságai és irányai a hadiállapot idejében	264
Orjekhova K., Golovkó O. A gázelosztó vállalkozások pénzügyi biztonságát szavatoló szervezeti és gazdasági mechanizmus kiválasztása	277
Tatarinceva J., Jurjeva I., Nazarova T. A társadalmi felelősségvállalás és a fenntartható digitális marketing fejlődésének hatása az üzleti folyamatok pénzügyi komponensére a digitális gazdaság körülményei között	293
Siskina O. A fintech innovációk hatása a globális valutapiacokra	307
Jarosevics N. A helyi költségvetések pénzügyi decentralizációjának szintje Ukrajnában	321

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Varcaba V., Makarovics V., Loszkorih G. Az innovációs tőke számviteli problémáinak elemzése Ukrajnában	334
Hanuszics V., Joltuhovszka O., Severya Ja. Az értékteremtés koncepciója az integrált jelentéstételben	346
Hricáj O., Lisnyánska I. Az orvosi szolgáltatások önköltségének meghatározásához szükséges számviteli alátámasztás sajátosságai	358
Dubinszka O. A pénzügyi beszámoló köznyelvű vizsgálatának elméleti és gyakorlati aspektusai, mint a hadiállapot idejében működő vállalatok pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyeinek azonosítási iránya	374
Jersova N. A számviteli tanácsadás mint "puha technológia" a kis- és középvállalkozások fejlődésének támogatására	385
Kosil A., Meliankova L. Az elektronikus pénz gazdasági lényege és számviteli tükrözése a jelenkori körülményekben	397
Makarenkó I., Rudicsenkó A. A vállalatok digitális felelősségvállalása: gazdasági tartalom és koncepcionális megközelítések	409
Martin K., Szilágyi N. A márkaérték fontossága a vállalat eszközeinek szempontjából	421
Mirosznicsenkó O., Scsigorjeva V. A kisvállalkozások adórendszere: Lengyelország tapasztalata	435
Mikijejics O., Tivoncuk O. A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra való áttérés kihívásai és kilátásai Ukrajnában és a világban	448
Moszkály N. A blockchain-technológia használatának kilátásai a könyvvizsgálói tevékenységben	458
Moszkovcsuk A., Doros V. A pénzügyi eredmények kialakulásának meghatározó tényezői: retrospektív és prospektív elemzés	468
Naskerszka G. Az információ eszközként való elismerésének korlátozásai a számvitelben	479
Oniscsenkó V., Kononenkó D., Csupin M. Stratégiai elemzési eszközök a vállalatirányításban: áttekintés, osztályozás, kiválasztási kritériumok	493
Piszarenkó T. A működési tevékenységekből származó cash flow-k vezetői számvitelének megszervezése	507
Portovárász T. A modern gazdasági elemzés típusai és jellemzőik	516
Skaszko O., Dmiskó J. A bank belső ellenőrzésért felelős egység munkahatékonyságának és -minőségének külső értékelése	529
Szarakhman O., Surpenkova R., Kalajtan T. A bankok pénzügyi kimutatásainak jelenkori valósága a független könyvvizsgálat tükrében	540
Cjatkovszka O. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközeinek számviteli módszertani szempontok alapján	552
Siskova N. A készletek számvitelének automatizálása: innovatív technológiák és hatékonyságértékelés	563

4. FEJEZET. MENEDZSMENT ÉS INNOVATÍV FEJLŐDÉS

Tan Cs.Cs. Az Ipar 4.0-hoz és 5.0-hoz adaptált kompetenciák bibliometrikus feltérképezése a Big Data szakirodalom alapján: a pályaorientációra gyakorolt hatás	578
Almhamad G. A női vállalkozói készséget befolyásoló tényezők a fejlődő országokban. Milyen messze vagyunk a női vállalkozások támogatásától?	591
Vasilycsák Sz., Sterma T. A munkaerőpotenciál, mint a menedzsment tárgya	605
Voronina V., Zaharova Ly. Csapatmunka stratégiai irányítása modern tudományos, innovatív és üzleti környezetben	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. A külföldi munkavállalás kihívásai, tapasztalatai egy empirikus kutatás tükrében	623
Nemcsuk P. Az agráripari vállalkozások szervezeti sajátosságai	633
Prokopov D. Bioenergia a mezőgazdaság fenntartható fejlődésében: az ipar fejlődésének problémái és kilátásai	643
Szeryogina D., Matvejeva N., Puskár T. Innovatív fejlődés a fenntartható fejlődés kereteiben: egyensúly megtalálása a gazdasági hatékonyság és a környezeti fenntarthatóság között	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata az egyetemi hallgatók körében	666

RECENZÍÓK

Recenzió Bacsó Róbert és Pojda-Noszik Nina "Ukrajna autóipara: kulcsfontosságú megközelítések a munkaerőpiaci és üzleti kilátások értékeléséhez" című monográfiájára	682
Recenzió Loszkorih Gabriella és Pércsi Oxána "Az ukrajnai IT-vállalkozások tevékenységének számviteli és elemzési támogatása" című monográfiájára	684
Publikációs követelmények	689

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Assessing business perspectives in the automotive industry of Ukraine: national and regional aspects of sectoral development	19
Atamas O. Investment attractiveness of regions in Ukraine: problems, recommendations, prospects	29
Venger V., Romanovska N., Sheiko O. Conjuncture features of the Ukrainian grain market	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Economic spatial structure analysis: focus on Great Britain	51
Kravchenko O., Badai A. The role of state regulation of wages	60
Kryvenko N. Assessment of international economic integration: methodological approaches with the selection of agricultural markets	70
Perehuda Yu. Assessment of the competitiveness of farmhouses in the production of livestock products through the prism of import and export indicators	80
Pohylenko N. Intellectual property rights as a restriction factor of innovative activity in agriculture	92
Pushkar T., Slavuta O. Perception of digitalization processes by residents as a basis for implementing programs of balanced urban development	107
Samusevych Ya., Tenytska I., Rudychenko A. Assessment of the impact of environmental control on ensuring rational nature use in Ukraine	118
Sydorenko Ye. Digital transformation as an economic tool restoration of territorial communities	134
Kharchenko N. Some aspects of socio-economic determinants of health	144
Usata N. Conceptual foundations of the circular economy in agriculture	153
Shapurov O. Industrial innovations: Internet of things, blockchain, digital double	164
Shuba M., Shuba O. The global market of passenger cars: features and development trends	178

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Zhuravlyova I. Financial management in the contemporary dimension	188
Bálintová M. Examining the relationship between green bank marketing and bank loyalty in the case of Slovak customers	205
Bohrinovtseva L., Bondaruk O., Klyuchka O. Financial security of the insurance market: theoretical aspect	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Applicability of bankruptcy prediction models in the western Hungarian food retail sector	227
Daudova G., Grinko A. The evolution of digitization processes in the activities of financial bodies of local self-government in Ukraine	240
Zhyhlei I., Laichuk S., Polishchuk I. Bibliographical analysis of publications on social investment according to Web of Science platform data	253
Zaichko I. Peculiarities and main directions of the monetary and credit policy of Ukraine under martial law	264
Oriekhova K., Golovko O. Choosing an organizational and economic mechanism to ensure the financial security of gas distribution companies	277
Tataryntseva Yu., Yuryeva I., Nazarova T. The impact of the development of social responsibility and sustainable digital marketing on the financial component of business processes in the conditions of the digital economy	293
Shyshkina O. The impact of fintech innovations on global currency markets	307
Yaroshevych N. The level of local budgets financial decentralization in Ukraine	321

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Vartsaba V., Makarovych V., Loskorikh G. An analysis of the accounting problems for innovative capital in Ukraine	334
Hanusych V., Yoltukhovska O., Sheverya Ya. The concept of value creation in integrated reporting	346
Hrytsai O., Lishnyanska I. Accounting support for determining the cost of medical services	358
Dubynska O. Theoretic al and practical aspects of the audit of financial statements as a way identifying threats to the financial security of the enterprise in the conditions of martial law	374
Yershova N. Accounting consulting as a "soft technology" for supporting the development of small and medium-sized businesses	385
Koshil A., Meliankova L. Economic essence and reflection in the accounting of electronic money in modern conditions	397
Makarenko I., Rudychenko A. Digital responsibility of companies: Economic essence of the concept and conceptual approaches	409
Martin K., Szilágyi N. The importance of brand value in the view of the company's assets	421
Miroshnicheno O., Schigoryeva V. The system of taxation of small business: the experience of Poland	435
Mykiiievych O., Tyvonchuk O. Challenges and prospects of transition to International Financial Reporting Standards in Ukraine and worldwide	448
Moskal N. Prospects for the use of blockchain technology in auditing	458
Moskovchuk A., Dorosh V. Determinants of formatting the financial results: retrospective and prospective analysis	468
Nashkerska H. Barriers to the accounting recognition of information as an asset	479
Onyshchenko V., Kononenko D., Chupina M. Strategic analysis tools in enterprise management: overview, classification, selection criteria	493
Pysarenko T. Organization of managerial accounting for operating cash flows	507
Portovaras T. Types of modern economic analysis and their characteristics	516
Skasco O., Dmyshko Ya. Conducting an external assessment of the performance and quality of work of the bank's internal audit unit	529
Sarakhman O., Shurpenkova R., Kalaitan T. Modern realities of independent audit of banks' financial statements	540
Tsiatkovska O. Methodological basis for constructing the accounting of non-financial assets in state institutions	552
Shyshkova N. Automation of inventory accounting: innovative technologies, efficiency assessment	563

CHAPTER 4. MANAGEMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT

Tan Chai Ching Big Data Literature-based Bibliometric Mapping Analysis for Competences Adaptable to Industry 4.0 and 5.0: Implications for Career Orientation	578
Almhamad G. The factors affecting women entrepreneurship in developing countries. How far are we from supporting women entrepreneurship?	591
Vasylchak S., Shterma T. Labor potential as an object of management	605
Voronina V., Zakharova L. Strategic management of team work in the conditions of a modern scientific, innovative and business environment	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. The challenges and experiences of employment abroad in the reflection of an empirical research	623
Nemchuk P. Peculiarities of managing the development of corporate agrarian formations	633
Prokopov D. Bioenergy in the sustainable development of agriculture: problems and prospects for the development of the industry	643
Serogina D., Matvieieva N., Pushkar T. Innovative development within the framework of sustainable development: finding a balance between economic efficiency and environmental sustainability	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Examination of entrepreneurial propensity among university students	666

MONOGRAPH REVIEWS

REVIEW of the Monograph by R. Bacho and N. Poyda-Nosyk «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
REVIEW of the monograph by Loskorich L., Perchi O. «Accounting and analytical support of the activities of IT enterprises in Ukraine»	684
General requirements for manuscripts	691

**РОЗДІЛ 1.
НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА**

**1.FEJEZET.
NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG**

**CHAPTER 1.
NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY**

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-19-28
УДК 338.45:621-047.44(477)

Nina POYDA-NOSYK

DSc in Economics, Professor,
Professor at the Accounting and Auditing Department
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Beregove, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-5378-8028
Scopus Author ID: 57223373444

Robert BACHO

DSc in Economics, Professor,
Head of the Accounting and Auditing Department
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Beregove, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-5957-7571
Scopus Author ID: 57006730200

**ASSESSING BUSINESS PERSPECTIVES IN THE AUTOMOTIVE
INDUSTRY OF UKRAINE: NATIONAL AND REGIONAL ASPECTS OF
SECTORAL DEVELOPMENT**

***Анотація.** У дослідженні розглядаються тенденції розвитку та перспективи бізнесу в автомобільній промисловості України та, зокрема, Закарпаття. Визначено тенденції розвитку ринку праці в Україні, оцінено стан міграційних процесів, рівень безробіття в регіонах України. Наведено результати порівняльного аналізу рівня мінімальної заробітної плати в Україні в розрізі регіонів, категорій та посад. Було вивчено стандартну заробітну плату працівників бек-офісу та менеджменту в автомобільній галузі. Простежено еволюцію нормативно-правового забезпечення державного регулювання розвитку автомобільної промисловості в Україні. Виявлено радикальні зміни в державній політиці розвитку автомобільної промисловості України: від постійної підтримки автовиробників та стимулювання виробництва автомобілів до бюрократичних бар'єрів, перешикод та існуючих ризиків і загроз. Зазначається, що з 2014 року збройна агресія Росії проти України призвела до значного занепаду автопрому. Досліджено ефективність діяльності найбільших підприємств автомобільної промисловості Закарпатської області за 2018-2022 роки. Фінансовими показниками, обраними для аналізу, були співвідношення капіталу до активів, рентабельність активів (ROA), рентабельність власного*

капіталу (ROE) і чистий прибуток (NPM). Зроблено висновок про позитивну тенденцію збільшення обсягів діяльності та покращення фінансової стійкості та прибутковості компаній за останні 5 років. З точки зору інвесторів, найбільш привабливим є «Єврокар», який демонструє позитивну динаміку показника та має найвище значення ROE серед обраних компаній на кінець 2022 року. Близькість до кордону з ЄС, дешева робоча сила та достатня кількість сировини роблять західні області України особливо привабливими для партнерства з європейськими автогігантами. Було наголошено на необхідності створення в регіоні автомобільного кластеру.
Ключові слова: автомобільна промисловість, тенденції розвитку, динаміка автомобілебудування, ринок праці, бізнес-перспективи галузі.

JEL Classification: J49, L62, O18

Absztrakt. A tanulmány Ukrajna és ezen belül is Kárpátalja autópárának fejlődési trendjeit és üzleti kilátásait vizsgálja. Meghatározásra kerültek az ukrajnai munkaerőpiac fejlődési tendenciái, a migrációs folyamatok helyzete, a munkanélküliség szintje Ukrajna régióiban. Bemutatásra kerültek az ukrajnai minimálbér szintjének régiók, ágazatok és beosztások szerinti összehasonlító elemzésének eredményei. Tanulmányoztuk az autópárban dolgozó háttér- és vezetői dolgozók általános bérszintjét. Nyomon követhető az ukrajnai autópár fejlesztésére vonatkozó állami szabályozás szabályozási és jogi rendelkezésének alakulása. Radikális változások derültek ki az ukrajnai autópár fejlesztésére vonatkozó állami politika terén: az autógyártók folyamatos támogatásától és autógyártás ösztönzésétől a bürokratikus akadályokig, a fennálló kockázatok és fenyegetések kiértékeléséig. Megjegyzendő, hogy 2014 óta Oroszország Ukrajna elleni fegyveres agressziója óta az autópár jelentős hanyatlásához vezetett. Bemutatásra került Kárpátalja legnagyobb autópári vállalkozásainak hatékonyságvizsgálata a 2018-2022. évszakra vonatkozóan. Az elemzésre kiválasztott pénzügyi mutatók a tőke/eszköz arány, az eszközarányos megtérülés (ROA), a saját tőke megtérülése (ROE) és a nettó jövedelem (NPM) voltak. A szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy az elmúlt 5 évben pozitív tendencia alakult ki a tevékenység volumenének növekedésében és a vállalatok pénzügyi stabilitásának és jövedelmezőségének javításában. A befektetők szempontjából a legvonzóbb az Eurocar, amely a mutató pozitív dinamikáját mutatja, és 2022 végén a legmagasabb ROE értékkel rendelkezik a kiválasztott cégek közül. Az EU határának közelsége, az olcsó munkaerő és a kellő mennyiségű nyersanyag teszi Ukrajna nyugati régióit különösen vonzóvá az európai autópáriakkal való együttműködés számára. Kiemelésre került egy autópári klaszter létrehozásának szükségessége a régióban.

Kulcsszavak: autópár, fejlődési trendek, az autópár dinamikája, munkaerőpiac, az ipar üzleti kilátásai.

Abstract. The study examines development trends and business perspectives in the automotive industry of Ukraine and particularly in Transcarpathia. The trends of the labor market in Ukraine have been identified, the state of migration processes, the level of unemployment in the regions of Ukraine have been assessed. The results of a comparative analysis of the level of the minimum wage in Ukraine in terms of regions, categories and positions are presented. The standard salary of back-office workers and management in the automotive sector was studied. The evolution of the regulatory and legal provision of state regulation of the development of the automobile industry in Ukraine is traced. Radical changes in the state policy of the development of the automotive industry of Ukraine were revealed: from constant support of car manufacturers and stimulation of car production to bureaucratic barriers, obstacles and existing risks and threats. It is stated that since 2014, Russia's armed aggression against Ukraine has led to a significant decline in the car industry. The effectiveness of the activities of the largest automotive industry companies in Zakarpattia Oblast was studied for the period 2018-2022. The financial indicators chosen for analysis were the capital-to-asset ratio, return on assets (ROA), return on equity (ROE) and net profit margin (NPM). A conclusion was made about the positive trend of increasing the volume of activity and improving the financial stability and profitability of companies over the past 5 years. From the point of view of investors, the most attractive is Eurocar, which demonstrates positive dynamics of the indicator and has the highest value of ROE among the selected

companies at the end of 2022, namely 19.6%. Proximity to the border with the EU, cheap labor and sufficient raw materials make the western oblasts of Ukraine especially attractive for partnership with European auto giants. The need to create an automobile cluster in the region was emphasized.

Key words: automotive industry, development trends, dynamics of car manufacturing, labor market, business prospects of the industry.

Problem statement. The automotive sector in Ukraine and particularly in Transcarpathia was experiencing swift advancements until the outbreak of war. Zakarpattia region showed a potential for growth in the automotive industry due to its strategic location, skilled labor force, and proximity to major European markets. The automotive sector in Transcarpathia began to attract investments and attention, primarily in the form of component manufacturing, assembly, and related services. Since 2014, Russia's military aggression towards Ukraine has resulted in a substantial downturn in the automobile industry. The conflict severed economic connections between the two countries, leading to a halt in car production. The ongoing war, deemed an unwarranted and unjustified military aggression by Russia against Ukraine since February 2022, has not only adversely impacted the domestic automotive industry but has also according to Wayland M. [1] cast a shadow on global passenger car production forecasts.

In the conditions of the new reality, the Ukrainian business had to solve issues related to production, logistics, personnel support, fulfilling obligations to the state and restoring profitability or at least approaching the pre-war level. One of the strategies for solving these problems was the gradual transfer of business from the east to the western regions of Ukraine and abroad. According to the Zakarpattia Oblast Military Administration (OMA) and the Ministry of Economy, Zakarpattia is the second region after Lviv in the number of relocated businesses in Ukraine. Nowadays, in conditions of martial law, the region is the safest place for living and running a business in conditions of the martial law in Ukraine.

The automotive industry holds immense significance as a key driver of economic growth, technological innovation, and employment across the globe. Understanding its business perspectives is crucial for several reasons. The automotive industry is a major contributor to the economies of many countries. It generates substantial revenue, creates job opportunities, and fosters economic development through various interconnected sectors, such as manufacturing, supply chain, and services. The automotive sector is at the forefront of technological advancements: innovations in this industry often pave the way for advancements in other sectors. Understanding its business perspectives is essential for investors, financial analysts, and stakeholders to make informed decisions and navigate the dynamic nature of the industry, as well as for staying abreast of cutting-edge technologies and their potential impact on diverse industries.

Literature review. This study is a continuation of the research started in 2021, the results of which are presented in the papers [2-4]. Among prior studies, which emphasize the importance of the current study, are works of M. Dmytrychenko, M. Kyzym, O. Kryvokon, M. Mishchenko, G. Pasov, A. Redzyuk, V. Chupryna, I. Shevchenko, and

O. Yazvinska. Particularly, in the monograph (I. Shevchenko, 2019), the author proposed a systemic view on progress of the automobile industry as well as developed a methodology for assessing competitiveness and a concept of the state program for the growth of industry until 2025 [5]. The work of Y. Savelyev, V. Kuryliak, K. Darvidou, M. Lyzun, I. Lishchynskyy [6] is devoted to the issues of transformation of Ukrainian Automotive Industry based on introduction of electric vehicle production were considered among priorities (Y. Savelyev, V. Kuryliak, K. Darvidou, M. Lyzun, I. Lishchynskyy, 2021). However, the rapid change in business conditions and global challenges affects the development trends of the automotive industry not only in Ukraine, but also throughout the world, which requires updating such research.

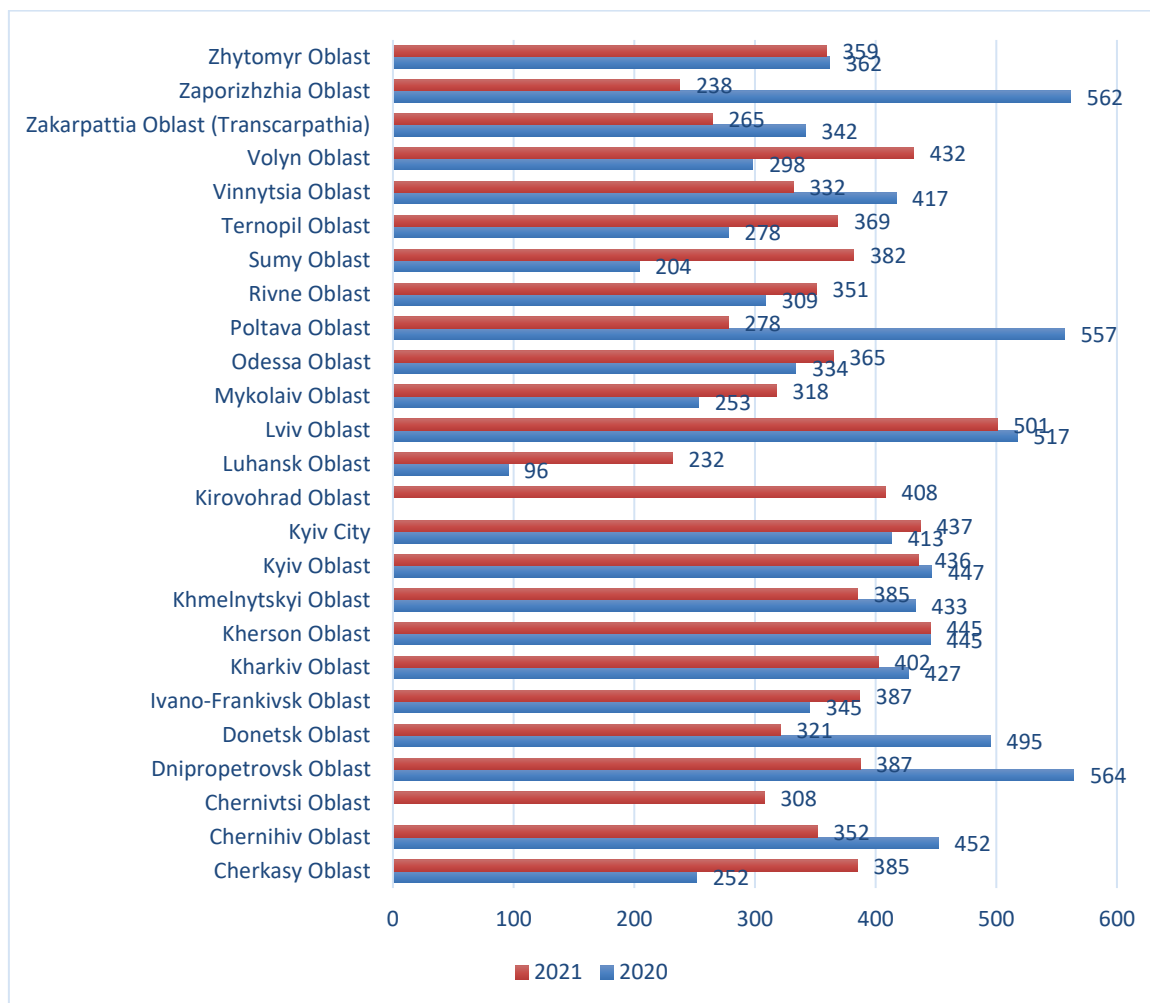
Goals of the article. The aim of the study is presenting analytical conclusions on trends in the development of the automotive industry at the national and regional levels under martial law in Ukraine.

Research results and discussions. The given study is focused on three main aspects in the automotive industry of Ukraine, namely on labor market, development tendencies and state regulation procedures during 2016-2022. A characteristic feature of the labor market is the presence of disparities between supply and demand, which are expressed in professional qualifications, gender, age, industry and territorial (regional) aspects. These imbalances in practice lead to a significant outflow of labor abroad. The main reason for the labor migration of Ukrainians abroad is the difficulty in finding decently paid work at home. Over the past five years, the economic factors of migration have intensified politically and security-wise, leading to a rapid increase in migration sentiment and the intensity of migration.

According to the UNHCR data, as of December 1, 2023, 6,3 million Ukrainian citizens remained abroad because of the war [7]. That said, approximately 5,9 million Ukrainians stayed in European countries, to a greater extent in Poland and Germany.

Before the war started that there was a slight increase in the employment rate in the automotive industry, but in totally due to the unstable political situation, the conflict in the East the number of economically active population was constantly declining, and the unemployment rate was rising, especially in the eastern regions of Ukraine. Thus, the biggest increase in load of registered unemployed per vacancy by regions were in Zaporizhya, Donetsk and Luhansk Oblasts.

Considering the salary proposals for different categories of employees offered by different employment sites, we observe significant differences and fluctuations. Thus, the average salary of a production line operator fluctuated on average at \$ 400-450. The highest average salaries were offered in Zaporizhia, Poltava, Lviv and Dnipropetrovsk regions, amounting to \$500-560 in 2020-2021 (Fig.1).

Fig. 1. The average amount of the offered salary to the production line operators by regions of Ukraine for 2020-2021, USD

Source: calculated by the authors based on International Organization of Motor Vehicle Manufacturers [7].

Kyiv City has the highest size of average wage for positions of sales manager, accountant and chief accountant. The lowest indicators in four positions of six are in Luhansk Oblast. It means that Kyiv as the capital is the place with the highest concentration of officially registered offices with a special need in personal, concentration of capital etc.

Moreover, the structure of employment has changed due to quarantine, the corresponding economic downturn and at last the war. Although companies abstained from layoffs during the 2020 pandemic, declining economic activity has led to staff reductions.

In recent years, with the exception of the pandemic period, the "lack of qualified personnel" factor has been steadily gaining weight in business surveys as one of the reasons for holding back corporate profits. During the corona crisis, the impact of this factor decreased due to reduced economic activity. However, since the beginning of

2021, the shortage of quality staff has increased again, which has affected the growth of wages.

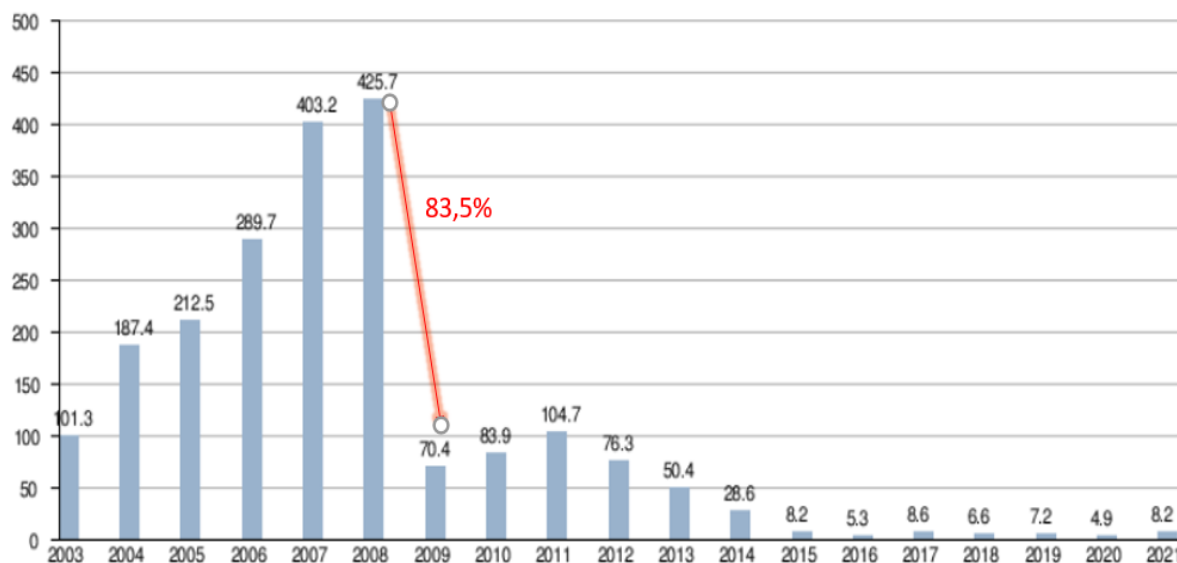
Due to the war an increase in labor force and Ukrainian migrants' spending abroad are positive for the economies of host countries, although a large wave of migration created a number of challenges, including for state finances. At the same time, the net fiscal effect will be positive for Europe in the long run, as Ukrainians are actively integrating into the European labor market and are paying taxes. According to calculations of NBU Ukrainians' expenses abroad more than tripled in 2022 compared to the previous year, reaching USD 2 billion per month. Spending on Ukrainian migrants also spurs government consumption, particularly on housing infrastructure, healthcare, and education (taking into account the large percentage of children, which ranges from 28% to 44% in various countries).

When analyzing development industry trends we focused on two aspects - trade and manufacturing infrastructures. Starting from 2016, there is a growing trend in the number of new cars sold in Ukraine. The increase in market capacity was due to actions that facilitated the preferential import of cars to the secondary market, namely a special law came into force that introduced a reduction in the excise tax rate on the import of used vehicles. Since 2017 the import and registration of used cars in Ukraine has intensified and their market share has increased from 24% in 2016 to 81% in 2020. Simultaneously, the share of imported new cars decreased by market from 71% to 18% in 2020.

In 2021, the total number of new cars sold on the Ukrainian market amounted to 103,650 units, which is 22% more than in 2020. This is the highest figure since 2013, although a record for the last 8 years, is small compared to EU countries. For example, in Poland in 2021 new cars were sold four times more.

Ukraine has been a member of the WTO since 2008 and has an expanded free trade area with the EU, Canada and a number of other countries. With the acquisition of full membership in the WTO, Ukraine has received additional rights to use a set of measures to protect the internal market. However, these rights have not been fully exercised in relation to the national automotive industry. On the contrary, by signing the Agreement on Accession to the World Trade Organization (WTO), Ukraine reduced the import duty on imports of cars by 2.5 times, which negatively affected the domestic automotive industry and fully opened the market for imports of foreign cars to Ukraine. And for the period 2008-2012, the vehicle market has halved, and the share of foreign cars has increased from 50 to 89%. Production of Ukrainian cars decreased 6 times (83,5%) (Fig.2).

Fig.2. The volume of production of passenger cars in Ukraine in 2003-2021, thousands of units

Domestic manufacturers were negatively affected by the lack of state support, as well as the presence of serious pressure from the expansion of foreign cars. In addition, the conditions caused by the signing of the Association Agreement with the EU and accession to the WTO were clearly losing to the domestic engineering industry, and as a result, preferences for domestic vehicle manufacturers were abolished. In addition, there was a lack of consistent and active government action to prevent the crisis in the automotive industry.

Automotive industry of Transcarpathia has an important leverage effect on state with number of employees, diversity and capacity of the component manufacturers, share in the industry's income [3]. A large number of companies operating in the Transcarpathian region produce products for the automotive industry. The largest regional companies in the sector are Jabil, Eurocar, Yazaki and Flextronics - they occupy the first to fourth place in their market. Key market and financial indicators of main companies in the region are presented in Table 1. As it can be stated according to the given data, Jabil and Flextronics simultaneously show a positive trend in increasing market share for the period 2018-2022. Their market share increased accordingly from 58% to 74% and from 18% to 32%.

Smaller companies (Tochprilad and Forshner), which occupy only 1-2% of the market share, also show a positive trend of improving their market positions (in terms of market share, market place and place in the sector) during the period.

When calculating the market indicators, the role of each company played in the relevant sector or market in view of the main activity was taken into account.

Table 1.

Key market and financial indicators of the automotive industry companies operating in the Transcarpathian region*

Indicator	YEAR	Jabil Circuit Ukraine Limited LLC	PrJSC Eurocar	LLC Yazaki Ukraine	FACTORY "FLEXTRONICS LLC"	"Forshner Ukraine" LLC	Mukachevsky plant "Tochprilad"
Market share, %	2018	58,71	29,55	14,37	18,71	1,05	1,24
	2019	58,78	27,85	8,67	25,62	0,85	0,97
	2020	58,21	26,58	6,29	28,85	1,14	1,06
	2021	68,68	26,11	5,38	30,20	1,42	2,37
	2022	74,60	17,35	6,94	32,94	1,38	2,22
The company's place in the market	2018	1	1	1	2	20	16
	2019	1	1	4	1	19	19
	2020	1	1	5	1	18	13
	2021	1	1	6	1	15	8
	2022	1	2	4	1	12	9
Relative revenue growth for the year, %	2018	32,8	2,4	61,2	49,1	17,3	-2,8
	2019	-5,9	18,3	-29,0	36,1	-4,4	-19,0
	2020	-5,1	-8,9	-32,3	26,3	25,5	4,4
	2021	24,6	24,4	-4,0	27,6	39,1	45,7
	2022	15,2	-29,5	65,7	5,7	25,3	12,8
The company's place in the sector of its main activity by revenue	2018	191	84	94	267	1292	1629
	2019	212	74	152	195	1390	2034
	2020	221	77	223	144	1166	1925
	2021	189	70	251	117	819	1260
	2022	153	97	139	107	746	1311
Equity-to-Assets	2018	77,6	13,2	-5,6	-131,2	-227,2	79,3
	2019	66,8	20,5	-14,9	-47,3	-208,0	79,9
	2020	86,3	18,5	-29,1	-63,1	-150,8	68,4
	2021	82,2	23,7	-16,8	-29,6	-95,0	68,1
	2022	78,6	23,8	0,4	-39,0	-62,1	63,8
ROA,%	2018	9,1	7,9	-4,3	5,1	-102,4	2,1
	2019	-2,4	11,3	-2,8	27,6	-55,9	-2,2
	2020	4,9	-2,2	-26,8	-20,3	-66,6	6,2
	2021	7,0	3,7	-7,5	19,5	-13,5	1,3
	2022	8,0	3,9	-7,2	-11,5	4,5	8,5
ROE, %	2018	21,4	-	-161,8	-	-36 835,0	2,8
	2019	-3,2	122,8	-	-	-	-2,7
	2020	6,0	-10,5	-	-	-	10,0
	2021	9,4	18,6	-	-	-	1,9
	2022	11,4	19,6	-95,1	-	-	15,4
Net Profit Margin (NPM)	2018	8,4	7,1	-2,1	6,5	-49,6	2,9
	2019	-2,4	7,0	-1,1	35,2	-37,0	-3,7
	2020	5,1	-1,5	-19,0	-22,5	-60,4	12,6
	2021	6,7	1,9	-5,7	21,7	-16,2	1,8
	2022	7,7	3,3	-5,6	-13,0	6,1	13,3

*Source: compiled by the authors based on the YouControl data (<https://youcontrol.com.ua>)

In order to understand financial stability and profitability of the chosen companies, a few financial indicators was selected for analysis, namely *Equity-to-Assets*, *Return on assets (ROA)*, *Return on equity (ROE)* and *Net profit margin (NPM)*.

1) As Table 1 shows, three of six companies (Yazaki, Flextronics and Forshner)

have problems with their solvency during the given period, namely with their equity capital adequacy. Eurocar has a high dependence on debt capital, as the share of equity capital in the total assets by the end of 2022 was only about 24%. Only Jabil and Tochprilad have the optimal value of the indicator, since their share of equity in the balance sheet exceeds 60%.

2) Negative values of *Return on assets (ROA)* indicate losses, as in case with both companies Yazaki Ukraine LLC and Forshner Ukraine LLC. Such companies from the sample as Mukachevsky plant “Tochprilad” and Jabil Circuit Ukraine generate the largest return on assets – their ratios were 8.5% and 8% accordingly.

3) Negative values of ROE indicate losses. If the capital value is negative, the coefficient is not calculated. This situation with a negative value of equity is observed in three companies - Yadzaki, Forshner and Flextronics. From the point of view of investors, the most attractive is Eurocar, which demonstrates positive dynamics of the indicator and has the highest value of ROE among the selected companies at the end of 2022, namely 19.6%.

4) According to the value of *NPM* the activities of Yadzaki and Forschner are completely unprofitable during the years 2018-2022, although the latter company went into profit-making activities in 2022.

In general, all the above-mentioned companies have shown a positive trend of increasing the volume of activity and improving financial stability and profitability of the given companies over the past 5 years.

Given the set of factors, influencing the automotive industry of Ukraine, the necessary of attracting foreign investment in the automotive industry through the formation of a favorable investment climate, as well as activation and stabilization of state support for the industry can be indicated. Improving product quality by modernizing production, as well as through the introduction of new technologies are also among key factors for industrial development.

Conclusions and prospects for further research. Investigating current state and development trends of the automotive market in Ukraine, it could be declared, that proximity to the border with the EU, cheap labor and sufficient raw materials make Western oblasts of Ukraine attractive to partners of European auto giants. In Ukraine, small parts are made for almost all European cars, including premium brands. These are mostly parts that require a lot of manual work, such as laying cable networks or sewing car seats. That’s why Transcarpathia, Lviv and Volyn regions are the most attractive for production capacity placement and the volume of revenue turnover and number of employees there are bigger compare to other regions.

Although there is currently no automotive cluster in Ukraine, there are prerequisites for its creation in the Transcarpathian region on the basis of PJSC "Eurocar", which according to the integrated assessment has the highest innovation and investment potential among Ukrainian automakers.

In May 2018, discussions took place regarding the potential establishment of a cluster in the Transcarpathian region. This discourse occurred during a Round Table event organized by the Federation of Employers of Ukraine and Eurocar, with support from the German-Ukrainian Chamber of Commerce. Participants acknowledged that the

prerequisite for cluster development in Transcarpathia could be the presence of established major players in the automotive sector, including Eurocar, Jabil Circuit, Yazaki etc. The Transcarpathian region currently serves as a hub for numerous companies engaged in automotive industry production, positioning it as a practical center for cluster initiatives and a trailblazer in developing clusters for the automotive industry and other high-precision sectors.

Consequently, further exploration could focus on the potential collaboration with leading European partners to establish an automotive cluster in Ukraine. Given the volatility of oil markets and the imperative to enhance environmental sustainability, there is a growing need to shift attention towards the production of electric vehicles.

References

1. Wayland M. (2022). Russia's invasion of Ukraine will lower car production by millions of units over two years, S&P says. <https://www.cnn.com/2022/03/16/russian-ukraine-war-to-lower-car-production-by-millions-of-units.html> (accessed 29.06.2023)
2. Poyda-Nosyk N., Bacho R. (2022). Analysis of the automotive industry development trends in Ukraine. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.* / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovych [and others]. Vol. 2, pp.13-23.
3. Bacho R., Poyda-Nosyk N. (2023). Automotive industry in the regions of Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives. Scientific edition (monograph) of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education / Robert Bacho, Nina Poyda-Nosyk. Berehove–Uzhhorod: FR II THCHE - RIK-U LLC, 2023. 112 p.
4. Poyda-Nosyk N., Bacho R. The influence of European integration and international trade policy on the development of the Ukraine's automotive sector. *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики*: Матеріали одинадцятої міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 09-10 вересня 2022 р.). Одеса: ОНУ, 2022. С.379-380.
5. Shevchenko I. Yu. (2019) *Rehuliuвання rozvytku avtomobilebuduvannya Ukrainy: monohrafiia* (Regulation of automobile development of Ukraine: monograph). Kharkiv: KhNADU. 556 p.
6. Savelyev Y., Kuryliak V., Darvidou K., Lyzun M., Lishchynskyy I. (2021) Transformation of Ukrainian Automotive Industry in the Context of Electromobility: Applying the Experience of Visegrad States. *IV International Scientific Congress "Society of Ambient Intelligence – 2021" (ISCSAI 2021)*. SHS Web Conf., Volume 100. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110001018>
7. Operational Data Portal: Ukraine Refugee Situation. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (accessed 01.12.2023)
8. International Organization of Motor Vehicle Manufacturers. Production statistic. <https://www.oica.net/production-statistics/> (last accessed: 26.06.2023)

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4 (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту

Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

**Публікація видання здійснюється за сприяння
Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.**

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК №7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.12.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 47,76.Формат 70x100/16.

Замовл. №456. Тираж 50.